

مطالعات کمی در مدیریت، سال چهارم، شماره دوم - تابستان 1392 - صص 187-197

مطالعه رفتار مالی شخصی دانشجویان کارشناسی ارشد مدیریت مالی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر (ورودی مهر 1390)

تاریخ دریافت: 1391/2/10

تاریخ پذیرش: 1391/3/30

دکتر محمد جلیلی¹

دکتر موسی احمدی²

اکبر فیروزی³

چکیده

زندگی امروزی مردم با مجموعه متنوعی از چالشها، فرصتها و تصمیمات اقتصادی مواجه است. مدیریت مالی و یکی از اجزای بسیار مهم آن یعنی اعتبار جزو مهمترین اجزای توسعه تلقی می‌شود. مصرف‌کنندگان منابع مالی به سه گروه اصلی طبقه‌بندی می‌شوند: مصرف‌کنندگان خرد، بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط و بنگاه‌های اقتصادی بزرگ بخش مصرفی یا همان خانوارها برای تامین مالی نیازهای شخصی خود ازدواج، خرید خودرو و مسکن، کارتهای اعتباری، بیمه عمر و بازنشستگی به منابع مالی و تسهیلات بانکی نیازمندند. رفتار مالی و تامین مالی شخصی از جنبه‌های مهم رفتار اجتماعی هستند که تاثیرات قابل ملاحظه‌ای هم بر زندگی شخصی افراد و هم اجتماع می‌گذارند. در تحقیق حاضر، رفتار مالی شخصی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت مالی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر مربوط به ورودی مهر 1390 از طریق پرسشنامه مبتنی بر مصاحبه مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که سه مبحث به شرح زیر مهمترین ویژگی رفتار مالی دانشجویان را تشکیل می‌دهند:

1. آموزش توسط والدین بر رفتار مالی تاثیر می‌گذارد.

2. کمبود آگاهی، دانش و مدیریت مالی بصورت قابل ملاحظه‌ای احساس می‌شود.

3. آرزوی افزایش ثروت یا ثروت اندوزی جزو لاینفک تفکر و رفتار مالی آنان است.

واژه‌های کلیدی: مدیریت مالی، رفتار مالی شخصی، رفتار اجتماعی، تامین مالی شخصی.

1. استادیار و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر، jalili@irancreditscoring.com

2. استادیار و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر، musa.ahmadi@gmail.com

3. کارشناسی ارشد مدیریت مالی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر، firooziaakbar@yahoo.com

مقدمه

زندگی امروزین مردم با مجموعه متنوعی از چالشها، فرصتها و تصمیمات اقتصادی مواجه است. مدیریت مالی و یکی از اجزای بسیار مهم آن یعنی اعتبار جزو مهمترین اجزای توسعه تلقی می‌شود. مصرف‌کنندگان منابع مالی به سه گروه اصلی طبقه بندی می‌شوند: مصرف‌کنندگان خرد، بنگاههای اقتصادی کوچک و متوسط و بنگاههای اقتصادی بزرگ بخش مصرفی یا همان خانوارها برای تامین مالی نیازهای شخصی خود ازدواج، خرید خودرو و مسکن، کارتهای اعتباری، بیمه عمر و بازنشستگی به منابع مالی و تسهیلات بانکی نیازمندند. رفتار مالی و تامین مالی شخصی از جنبه‌های مهم رفتار اجتماعی هستند که تأثیرات قابل ملاحظه‌ای هم بر زندگی شخصی افراد و هم اجتماع می‌گذارند. آگاهی مردم در این زمینه به آنان کمک می‌نماید تا منابع مالی خویش را بهتر مدیریت نمایند. توسعه دانش افراد و خانوارها در این زمینه قدرت اقتصادی اجتماعی خانواده را افزایش می‌دهد. در کشور ما دانش مالی افراد و خانواده‌ها ضعیف بوده و مطالعات نشان می‌دهد که حتی فارغ التحصیلان یا دانشجویان رشته‌های مرتبط مانند مدیریت مالی و حسابداری نیز لزوماً شناخت کاملی از دانش مدیریت مالی شخصی ندارند. تبیین علمی میزان درک و شناخت مدیران از موقعیت مالی شرکتشان و مردم از موقعیت مالی شخصی شان علاوه بر اینکه یک ادبیات علمی مناسبی را برای این مساله فراهم می‌نماید، موجب می‌شود اهمیت و ضرورت آموزشهای مدیریت مالی بویژه در درون خانواده و مدارس مورد تأکید قرار گیرد. این مطالعه ادبیات نظری مرتبط با دانش مالی دانشجویان را از طریق تحلیل توصیفی میزان درک و شناخت آنان از موقعیتهای مالی خویش توسعه می‌دهد. در این تحقیق رفتار مالی شخصی دانشجویان مورد مطالعه قرار می‌گیرد. برای بررسی و تحقق اهداف تحقیق دانشجویان کارشناسی ارشد مدیریت مالی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر (ورودی مهر 1390) به عنوان مورد مطالعه در نظر گرفته شده است.

یکی از مهمترین نتایج مورد انتظار از این تحقیق این است که ادبیات نظری در ارتباط با نحوه درک و شناخت دانشجویان از تامین مالی شخصی را توسعه دهد. در ایران مطالعات چندانی در این زمینه انجام نشده است. استفاده از روش تحلیل کیفی برای توصیف رفتار و نگرشهای مالی دانشجویان از جمله مزیت‌های این تحقیق است. بنابراین مهمترین دلیل برای ضرورت انجام این تحقیق عبارت است از ایجاد مستندات علمی درباره دانش مالی و مهارتهای مدیریت

مالی دانشجویان درباره تامین مالی شخصی آنان می‌باشد. و در نهایت اهمیت و ضرورت این تحقیق در ایجاد پایه علمی در زمینه سیاستها و برنامه‌های مشورتی برای ارتقاء سطح دانش مالی مردم قابل بیان می‌باشد.

ضرورت و اهمیت تحقیق

تامین مالی شخصی اگرچه یکی از ابعاد بسیار مهم اقتصاد خانوارها می‌باشد اما متأسفانه در کشور ما در آموزش آن در سطوح مدارس و حتی دانشگاهها برنامه مشخص و مدونی وجود ندارد. بخش مهم سبک زندگی خانوارها، از تصمیمات مرتبط با تامین مالی شخصی آنان نشأت می‌گیرد. این تحقیق از این جهت که میزان درک و شناخت دانشجویان را از مفاهیم و کاربردهای تامین مالی شخصی نشان می‌دهد، دارای نوآوری بوده و جدید می‌باشد.

اهداف تحقیق

هدف اصلی این تحقیق عبارت است از: دستیابی به دانش در ارتباط با چگونگی درک و شناخت دانشجویان از موقعیت مالی شخصی خویش می‌باشد.

سؤالات تحقیق

سؤالات تحقیق به شرح زیر تدوین می‌گردد:

- دانشجویان رشته مدیریت مالی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر، چگونه توانایی و مهارت خویش را در زمینه مدیریت تامین مالی شخصی توصیف می‌نمایند؟
- دانشجویان رشته مدیریت مالی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر، چگونه رفتار مالی خویش را در زمینه ایجاد ثروت و دستیابی به اهداف مالی شخصی بیان می‌نمایند؟
- آموزش مدیریت مالی شخصی توسط والدین به چه میزان بر وضعیت فعلی مدیریت مالی دانشجویان تاثیر می‌گذارد؟

تعریف واژه‌ها و اصطلاحات فنی و تخصصی (به صورت مفهومی و عملیاتی)

رفتار مالی: رویکرد و نگرش افراد به سمت پول را رفتار مالی گویند. (پول چگونه خرج شود؟ چگونه پس انداز شود؟ چگونه سرمایه گذاری شود؟). به عبارت دیگر نقشی که پول در زندگی و سبک آن ایفا می‌کند اصطلاحاً رفتار مالی نامیده می‌شود.

آموزش مالی: هر نوع آموزشی که نحوه مدیریت پول توسط افراد را تحت تاثیر قرار دهد.

اهداف مالی: شاخصهایی که افراد برای دستیابی به آن از طریق منابع مالی خویش تلاش می‌نمایند.

دانش مالی: یک سطح پایه از آنچه که یک نفر درباره مدیریت پول درک می‌نماید. (یا می‌فهمد)

مهارت‌های مدیریت مالی: یک فرد چگونه پول خود را خرج می‌کند؟ پس انداز می‌کند؟ و سرمایه گذاری می‌نماید؟

روش شناسی تحقیق:

روش تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر نوع توصیفی پیمایشی می باشد. این تحقیق از تحقیقات کیفی بوده و با استفاده از تحقیقات کتابخانه‌ای و جست و جوی اینترنتی و هم چنین مصاحبه حضوری با دانشجویان انجام خواهد گرفت. اطلاعات مورد نیاز برای اندازه گیری متغیرهای تحقیق از طریق پرسشنامه جمع آوری می‌شود. بخشی از اطلاعات از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و بخش مورد نیاز برای تحلیل از طریق پرسشنامه فراهم خواهد شد.

جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه

جامعه آماری کلیه دانشجویان کارشناسی ارشد مدیریت مالی ورودی مهر ماه سال 1390 می‌باشند. از آنجاکه با همه این دانشجویان، مصاحبه می‌شود لذا نمونه گیری وجود ندارد.

نوآوری در تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این تحقیق استراتژی بکاررفته برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از یک نوآوری یا روش متفاوتی بهره گرفته است که به صورت زیر قابل بیان است: «تجزیه و تحلیل داده‌ها با تحلیل استقرایی کیفی از

طریق کاربرد گروه‌بندیها یا تم‌های اصلی پاسخگویان» طیف گسترده‌ای از ادبیات علمی وجود دارد که مفروضات اساسی مرتبط با تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی را ارائه می‌نمایند.

گروه بندیها یا تم‌ها

گروه بندی یا تم‌ها در تحقیقاتی که با روش استقرایی کیفی انجام می‌شوند به این معنی است که با مطالعه پاسخهای ارائه شده توسط پاسخگویان که عمدتاً در قالب متنهای نوشتاری تفصیلی ارائه می‌شود، ویژگیهای مشترک شناسایی شده و استخراج می‌گردد. به عنوان مثال در یک تحقیقی که با استفاده از تحلیل داده‌های کیفی در مورد کارایی رفتار زنان در زمینه گزارشدهی مشکلات ایجاد شده برای فرزندانشان انجام شده، در پاسخ به این سوال که: اولین عاملی که شما را به سمت مشکلات خاص فرزندانتان رهنمون ساخت چه بوده است؟ جواب داده شده که «والدین من به من گوشزد نموده اند و ...» این پاسخ یک مفهوم خاص را در بر گرفته است که می‌تواند به عنوان یک تم یا گروه بندی در تحقیق شناسایی شده و مورد استفاده قرار گیرد. این تم یا گروه‌بندی تحت عنوان «تاثیر خانواده» قابل طبقه بندی و ارائه می‌باشد.

در این تحقیق (مطالعه رفتار مالی) ابتدا بر اساس پیشینه تحقیق و اهداف آن گروه بندیها یا تم‌ها شناسایی و تعریف می‌شود. سطح بالاتر گروه بندیها از اهداف اصلی تحقیق نشأت می‌گیرند و سطوح پایینتر نیز از طریق مطالعه داده‌های خام جمع آوری شده قابل استخراج می‌باشد. برای استخراج تم‌ها یا گروه بندیهای موجود در داده‌ها از روشهای مختلفی استفاده می‌شود. به عنوان مثال روش «کدگذاری» که بر مبنای معنا یا پاراگراف بندی مطالب مندرج در یک متن نوشتاری می‌توان آن را استخراج نمود. برخی برنامه‌های نرم افزاری هم هستند که در این زمینه مفیدند و می‌توانند الگوها یا طبقه بندیهای موجود در مطالب یک متن را استخراج نمایند.

مطالعه پیشینه تحقیق نشان می‌دهد که معمولاً سه تم یا گروه‌بندی اصلی به شرح زیر در ارتباط با تحقیقات رفتار مالی قابل شناسایی می‌باشد.

1- آموزش توسط والدین بر رفتار مالی تاثیر می‌گذارد.

2- کمبود آگاهی، دانش و مدیریت مالی

3- آرزوی افزایش ثروت یا ثروت اندوزی

مارشال و راسمن (1999) پنج جنبه از رویه‌های تحلیلی را تعریف نموده اند:

- 1- سازماندهی داده‌ها،
- 2- طبقه بندی داده‌ها، تم یا موضوعات اصلی موجود در داده‌ها و ایجاد الگو
- 3- تفکیک یا جداسازی داده‌ها در مقابل فرضیه‌های موجود
- 4- یافتن توضیحات موجود در داده‌ها
- 5- و نوشتن گزارش

بهر حال در تحقیق حاضر داده‌ها بر مبنای چهار الگوی اصلی دانشجویان آزمون می‌شوند:

- 1- تلاش برای کسب درآمد و موقعیت شغلی مناسب در آینده
- 2- تلاش برای کسب جایگاه و موقعیت ابراز وجود (احساس موثر بودن در جامعه)
- 3- تلاش برای کسب استقلال مالی و اقتصادی
- 4- توانمندسازی در خصوص موضوعات مرتبط با زندگی روزمره

این مطالعه به محقق کمک می‌نماید تا نحوه درک و شناخت و مدیریت مسائل مالی توسط پاسخگویان را مورد آزمون قرار دهد. پاسخگویان آرزوی خود را برای دستیابی بهتر و بیشتر به اهداف مالی (نسبت به والدین خود) بیان میدارند. به عبارت دیگر آنان علاقمند هستند که در اهداف مالی از والدین خود پیشی بگیرند. همین انگیزه و آرزو نشان می‌دهد که نحوه عملکرد خانواده و آموزش یا تربیت ارائه شده توسط آنان بر رفتار مالی فرزندان تاثیر گذار است.

مفروضات فلسفی

هدف از این تحقیق این است که توضیح داده شود که دانشجویان کارشناسی ارشد مدیریت مالی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر چگونه توانایی و مهارت خویش را در زمینه مدیریت تامین مالی شخصی توصیف می‌نمایند؟ چگونه رفتار مالی خویش را در زمینه ایجاد ثروت و دستیابی به اهداف مالی شخصی بیان می‌نمایند؟ و آموزش مدیریت مالی شخصی توسط والدین به چه میزان بر وضعیت فعلی مدیریت مالی دانشجویان تاثیر می‌گذارد؟ بنابراین هدف این مطالعه مستند سازی نگرشها، رفتار و دانش مالی دانشجویان است. در ادامه مفروضات فلسفی تحقیق مورد بررسی قرار می‌گیرد.

اشوانتند (2000) معتقد است که مطالعه و شناخت جهان از طریق زندگی، تجارب و دیدگاههای کسانی که در آن (جهان) زندگی می‌کنند، امکان پذیر است. به عبارت دیگر با مطالعه روی افراد می‌توان پدیده‌های جهان را مورد مطالعه قرار داد. از اینرو تفکر و رفتار دانشجویان به عنوان مبنا یا پایه فلسفی این تحقیق در نظر گرفته شده است. البته یک نکته مهم در این مطالعه وجود دارد مبنی بر اینکه این الگوی مطالعه نمی‌تواند قدرت پیش بینی کننده قوی داشته باشد و صرفاً یک ابزار مناسب برای بررسی وضعیت افراد مشارکت کننده در تحقیق به شمار می‌رود. برای شناخت تفکر دانشجویان کارشناسی ارشد ابتدا لازم است ویژگیهای این دانشجویان مورد بررسی قرار گیرد. واقعیت این است دانشجویان کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی در دوره کارشناسی با مباحث پایه مدیریت مالی آشنا شده‌اند و اگر هم رشته آنان غیر مرتبط بوده این دروس را به عنوان پیش نیاز در قالب برخی واحدهای درسی مانند حسابداری مدیریت می‌گذرانند.

سوالات از پاسخگویان به شرح زیر می‌باشد:

- 1- کدامیک از والدین شما مسئولیت آموزش مدیریت تامین مالی شخصی شما را در دوران کودکی و نوجوانی بر عهده داشته است؟ آیا والدین شما نسبت به تامین مالی شناخت و دانش کافی داشته‌اند؟
- 2- اطلاعات کسب شده از طریق والدین چه میزان رفتار و نگرش شما را درباره پول تحت تاثیر قرار داده است؟
- 3- اگر سطح دانش مالی خویش را متوسط یا بالای متوسط در نظر می‌گیرید تجارب برنامه‌ریزی مالی مشخص شما چیست؟
- 4- آیا احساس می‌کنید که نیاز دارید که سطح دانش مالی و تجارب خویش را افزایش دهید؟

نتیجه گیری

نتایج تحقیق نشان می‌دهد که سه مبحث به شرح زیر مهمترین ویژگی رفتار مالی دانشجویان را تشکیل می‌دهند:

- 1- آموزش توسط والدین بر رفتار مالی تاثیر می‌گذارد.

2- کمبود آگاهی، دانش و مدیریت مالی بصورت قابل ملاحظه‌ای احساس می‌شود

3- آرزوی افزایش ثروت یا ثروت اندوزی جزو لاینفک تفکر و رفتار مالی آنان است.

سوالات و پاسخهای هر کدام از پاسخگویان به شرح زیر می‌باشد: (به عنوان نمونه یکی از پاسخها در زیر ارائه گردیده است)

1- کدامیک از والدین شما مسئولیت آموزش مدیریت تامین مالی شخصی شما را در دوران کودکی و نوجوانی بر عهده داشته است؟ آیا والدین شما نسبت به تامین مالی شناخت و دانش کافی داشته اند؟

هم پدر و هم مادر. پدرم همواره در تلاش جهت کسب درآمد بیشتر بود و علاوه بر اضافه کاری شغل اداری، در زمینه خرید و فروش فرش نیز فعالیت می‌کرد. تلاش او و تعدد منابع مالی برای من الگو بوده است. از سوی دیگر مدیریت داخل خانه با مادرم بود و ایشان با توجه به درآمد پدرم مدیریت هزینه‌ها را عهده دار بود و طوری خرج خانه و هزینه‌ها را مدیریت میکرد که تمامی نیازهای خانه برطرف میشد و حتی مبلغی هم پس انداز می‌شد. از این رو مادرم نیز الگوی مناسبی برای مدیریت هزینه‌هایم بوده و به من آموخت که چگونه می‌توان از کمترین بازده استفاده بهینه کرد.

2- اطلاعات کسب شده از طریق والدین چه میزان رفتار و نگرش شما را درباره پول تحت تاثیر قرار داده است؟

من نیز مانند پدرم در چند زمینه شغلی فعالیت می‌کنم. در حال حاضر به عنوان مدیر مالی در سازمان تامین اجتماعی کار می‌کنم و در زمینه‌های مسکن، سهام و اوراق مسارکت نیز سرمایه‌گذاری نموده‌ام و نیز حسابداری دو شرکت کوچک را نیز به عهده دارم. عدم دلخارجی و مدیریت دقیق هزینه‌ها را که از مادرم آموخته‌ام همواره به کار می‌گیرم.

3- اگر سطح دانش مالی خویش را متوسط یا بالای متوسط در نظر می‌گیرید تجارب برنامه ریزی مالی مشخص شما چیست؟

تجربه‌ای که اینجانب در زمینه مالی دارم این است که تمامی سرمایه خود را یک جا به کار نگیرم و در جاهایی که منطقی می‌باشد تا حدودی ریسک پذیر باشم و با مدیریت مالی صحیح از استفاده بهینه از امکانات مالی با حداقل هزینه‌ها به بازده‌ای مفید برسم و با اطلاعات مالی روز آشنا باشم و تخصصی کارآمد در این زمینه را الگو قرار دهم.

4- آیا احساس می‌کنید که نیاز دارید که سطح دانش مالی و تجارب خویش را افزایش دهید؟ کسب علم همیشه ضروری بوده همیشه باید جهت افزایش تجربیات تلاش کرد به ویژه در زمینه‌های مالی و اقتصادی.

منابع

الف- منابع فارسی

- 1- انصاری سمیه ، مطالعه رفتار مالی شخصی، ماهنامه اعتبارسنجی، شماره اول، اسفند 1391
- 2- احمدی موسی ، برنامه‌ریزی مالی، ماهنامه اعتبارسنجی، شماره دوم، فروردین و اردیبهشت 1391
- 3- جلیلی محمد، چرا مدیریت مالی؟ بهبود توانمندی اقتصادی ایرانی‌ها، ماهنامه اعتبارسنجی، شماره اول، اسفند 1391
- 4- جلیلی محمد، سواد مالی مهم‌تر؛ از هر زمان دیگر، ماهنامه اعتبارسنجی، شماره دوم، فروردین و اردیبهشت 1391
- 5- حاجی حسنی وحیده ، مدیریت مالی شخصی و ارزش زمانی پول، ماهنامه اعتبارسنجی، شماره دوم، فروردین و اردیبهشت 1391
- 6- فیروزی اکبر ، مطالعه دانش مالی در میان دانشجویان مدیریت مالی!، ماهنامه اعتبارسنجی، شماره سوم، خرداد 1391
- 7- کیانوش مهسا ، تلاش برای خوشبختی؛ رفتار مالی و رضایت از زندگی در میان دانشجویان، ماهنامه اعتبارسنجی، شماره سوم، خرداد 1391
- 8- دایره‌المعارف ویکی‌پدیا

ب- منابع لاتین

- 1- Brian R. Korb , (1999) Financial Planners: Educating Widows in Personal Financial Planning
- 2- Haiyang Chen and Ronald P. Volpe, (1998) An Analysis of Personal Financial Literacy Among College Students, FINANCIAL SERVICES REVIEW, 7(2): 107-128
- 3- Kwok, H., Milevsky, M., and Robinson, C. (1994) Asset Allocation, Life Expectancy, and Shortfall, Financial Services Review, 1994, vol 3(2), pg. 109-126

- 4- Bakken, R. (1967). Money management understandings of tenth grade students. National Business Education Quarterly, 36, 6.
- 5- Education Quarterly, 36, 6.
- 6- Bialaszewski, D., Pencek, T., & Zietlow, J. (1993). Finance requirements and computer utilization at
- 7- AACSB accredited schools. Financial Practice and Education, Fall, 133-139.
- 8- Cambridge Human Resource Group Inc. (CHRG). (1995) Latest workplace issues survey. Chicago,
- 9- IL.
- 10- Consumer Federation of America and American Express Company (CFAJAMEX). (1991). Student
- 11- consumer knowledge: Results of a national test. Washington, D.C.
- 12- Danes, S. M., & Hira, T. K. (1987, Winter). Money management knowledge of college students. The
- 13- Journal of Student Financial Aid, 17(1), 4-16.
- 14- Employee Benefit Research Institute (EBRI). (1995). Are workers kidding themselves? Results of the
- 15- 1995 Retirement Confidence Survey. December, Washington, DC.
- 16- Genasci, L. (1995, September 18). Women and retirement: An unpleasant surprise: You're retired
- 17- and broke. The Vindicator, p. B5.
- 18- Gitman, L. J., & Bacon, P. W. (1985). Comprehensive personal financial planning: An emerging
- 19- opportunity. Journal of Financial Education, Fall, 36-46.
- 20- Goldsmith, E., & Goldsmith, R. E. (1997). Gender differences in perceived and real knowledge of
- 21- financial investments. Psychological Report, 80, 236-238.
- 22- Harris/Scholastic Research (HSR). (1993). Liberty financial young investor survey. New York, NY.
- 23- Hira, T. (1993). Financial management knowledge and practices: Implications for financial health.
- 24- Paper presented at the Personal Economic Summit '93, Washington, D.C.
- 25- Institute of Certified Financial Planners (ICFP). (1993). Planners say financial illiteracy plagues
- 26- Americans: Inability to plan and poor understanding of investments cited. Denver, CO.
- 27- KPMG Peat Marwick LLP (KPMG). (1995). Retirement benefits in the 1990s: 1995 survey data.
- 28- June. New York, NY.
- 29- Langrehr, F. W. (1979). Consumer education: Does it change students' competencies and attitudes?
- 30- The Journal of Consumer Affairs, 13, 41-53.
- 31- Lewin, T. (1995, April, 20). Income gaps for sexes is seen wider in retirement. The New York Times,
- 32- p. A19.
- 33- Mandell, L. (1997). Personal financial survey of high school seniors. Jump Start Coalition for Personal Financial Literacy, March/April. Washington, D.C.

- 34- Martinez, M. N. (1994). Why women should save and plan more. HRMagazine, November, 104-105.
- 35- 105.
- 36- National Assessment of Educational Progress (NAEP). (1979). Teenage consumers: A profile. Denver, CO.
- 37- National Endowment for Financial Education (NEFE). (1993-1996). CFP Survey of trends in financial planning. Denver, CO.
- 38- planning. Denver, CO.
- 39- O'Neill, B. (1993). Assessing America's financial IQ: Reality, consequences, and potential for change. Paper presented at the Personal Economic Summit '93, Washington, D.C.
- 40- change. Paper presented at the Personal Economic Summit '93, Washington, D.C.
- 41- Oppenheimer Funds/Girls Inc. (1997, March). Girls, money and independence. New York, NY.
- 42- Princeton Survey Research Associates (PSRA). (1996). Investor knowledge survey. Investor Protection Trust, May. Arlington, VA.
- 43- Princeton Survey Research Associates (PSRA). (1997, January/February). Planning for the future:
- 44- Are Americans prepared to meet their financial goals? Nations Bank~Consumer Federation of America. Princeton, NJ.
- 45- America. Princeton, NJ.
- 46- Vanguard Group/Money Magazine. (1997). Financial literacy of mutual fund investors, January, New York, NY.
- 47- New York, NY.
- 48- Volpe, R. P., Chen, H., & Pavlicko J. J. (1996, Fall/Winter). Personal investment literacy among college students: A survey. Financial Practice and Education, 6(2), 86-94.
- 49- students: A survey. Financial Practice and Education, 6(2), 86-94.

ج - سایت های اینترنتی

- 50- www.wikipedia.com
- 51- <http://www.letsmakeaplan.org/>
- 52- <http://www.practicalfinancialtips.com/personal-finance/what-is-personal-finance/>
- 53- <http://www.investopedia.com/terms/p/personalfinance.asp#axzz1rNwPldro>